

Operaház

Mostanában sokan hivatkoznak a Csak tiszta forrásra, de a forrásra gumicsövet húznak, és szintetikus málnaszörp aromát adagolnak hozzá, hogy „ihatóbb” legyen. Természetesen a háttérben mindig fellelhető a személyes haszonelvőség, amit marketing módon a mi érdekünkre apellálva palástolnak. Mivel most itt a remek alkalom, Bartók évforduló, azaz csak jubileum van, nosza, mit lehet gyorsan „alkotni”, hogy bekerüljünk a sajtóba, hogy elkezdjük, avagy folytassuk ványadt pályafutásunkat. A recept egyszerű, mivel a jogok még jó sokáig magántulajdon, ezért egy kis botránnyal kikezdjük a tulajdonosok idegeit, nyilatkozatra, tiltakozásra, avagy pereskedésre kényszerítve őket. Már van akkor ingyen hírverés, lehet hazudozni, pocskondiázni, méltatlan vitákra citálni őket, aztán egy-két haverral bebizonyítani, hogy teljesen hozzá nem értő dilettánsok.

Természetesen, mivel ismerem őket, nem fognak beszállni a magyarázkodásba, hiszen elég nagy a felelősség rajtuk, hogy megőrizzenek, és hiánytalanul átadjanak mindent annak a népnek, akiért Bartók Béla egész életében, halála előtti utolsó napjaiban is mindent megtett. Ahelyett, hogy segítenék ebben a jogörökösöket a kulturális életünk prominensei, lehetőleg szemérmesen elhallgatják, hogy egyenként és közösen mit kaptak Bartóktól, vagy az örökösöitől. Hát jelzem, hogy igen sokat. Anyagiakban is, és szellemiekben is. Nem sok „gazdag” ember támogatja a magyar kultúrát idővel, energiával és anyagiakkal olyan mértékben és arányban, amilyenben a jogörökösök, csak ezzel nem tolakodnak, mivel tisztességes magyar ember úgy segít, hogy az arra rászorulókat ne sértse vele. Mostanában elharapódzott az a felfogás, miszerint az alkotói szabadság csak a rendezőnek jár. Van egy ismerősöm, aki azt mondta, Bartókot nem lehet elrontani, mert annyira jók a művei, ezért szeretnek vele „foglalkozni”, hiszen garantált a siker. Ehhez azért hozzátenném, hogy a nézőnek viszont joga van változtatás nélkül megismerni, vagy újra átélni a darabot. Nem hiszem, hogy szájba kellene rágni a rendező nagy durranásokkal, gegekkel tarkított elképzeléseit, amikor mi el tudjuk dönteni, hogy miért szeretünk meghallgatni és végiggondolni egy Kékszakállú herceg vára előadást. Ebben az esetben nem a rendező a fontos, hanem az ünnepelt magyar zseni, tehát engedjék nagy alázattal hozzánk szólani.

Az elismert Bartók előadók szerint technikailag elég nehéz darabokat írt, amelyekben a gondolati sűrűség kimeríthetetlen. Még nem hallottam panaszkodni őket, hogy unalmas lenne játszani a műveit. Csak a színpadi művek „rendezőit”, akik váltig állítják, hogy a tömegekhez kell, szóljon, hogy leporolják, aktualizálják stb. Nem tudom, miért éppen a színpadi műveit, hiszen ott is minden kétséget kizáróan megkövetelte a szigorú pontosságot. Ehhez hozzáadni, vagy ebből elvenni bűn. Ezzel az erővel Csajkovszkij Diótörőjét is aktualizálni kellene, teszem azt egy kakaóbiztos számítógéppel, hiszen a gyerekek már csak pucolt dióbelet látnak zacskóban a TESCO-ban, ezért érthetetlen a darab. Ebben az esetben könnyebb dolga lenne a rendezőnek, hiszen nincs akadémikus jogörökös sem. Úgymond közel kerülni a közönséghez is olcsó kifogás, hiszen elenyésző lehet azoknak a száma, akiknek bűnös módon nem tanították meg a kultúra alapjait, és a szappanopera vége előtt átkapcsolnak a Mezzo Tv-re. De az ellenkezőjére sem látok esélyt, amikor valaki Bartók koncert jeggyel a kezében inkább Kispál és a Borzra sietne, és biztosra veszem, hogy az említett együttes ezen nem háborodik fel, mert ők hallgatnak kortárs és klasszikus zenét. Amíg a kultúra oktatás

Bartók és Kodály elképzelése szerint nem lesz alapjoga minden embernek, addig feltűnési viszketegség a tömegekre hivatkozva felhívítani Bartók Béla műveit.

Amennyiben ezek a rendezőcskék unalmasnak találnak egy Csodálatos Mandarint, és ezért kitalálják, hogy laptopot dugnak a kezébe, vagy nagyipari prostituáltat faragnak a Lányból, mert kevés a sex gyerekek, akkor inkább rendezzenek reklámfilmeket. Minden jóérezésű, művelt, igényes ember csak hányingerrel fogadja a tiszavirág életű nagy durranást. Bartók Béla életében megkövetelte és halála esetén az örököseinek meghagyta, hogy pontosan interpretálják, ezzel utat mutatva az utána jövő művészgenerációknak. Ezért minden zeneszerző és hiteles előadóművész csak hálával gondol rá. Bartók a kor legkorszerűbb eszközeivel és hatalmas energiákkal rögzítette a valóságot nem sajnálva az időt saját magától, pedig tudta, hogy zseni, de azt is tudta, hogy kincset talált a népek kultúrájában. Soha nem írta át önkényesen egy kicsit más szerzők műveit, mindig kottából játszott, hogy a tévedésnek a látszatát is elkerülje, pedig neki aztán észre sem vették volna, ha „beleimprovizál”, teszem azt Beethovenbe, mert tisztelte az Ember szabadságát. Ezt az alázatot kellene szem előtt tartani, amikor a színpadi műveket „porolják” le egyesek. Ezért tisztelettel kérem a leendő rendezőket és előadókat, olvassák el a darabokat, hagyatkozzanak a karmesterekre, és, ha még mindig kérdéseik vannak, forduljanak kérésükkel a jogörököshöz, higgyék el, tudja, mit cselekszik.

Budapest, 2006.

Tisztelettel Virághalmy Ágnes belsőépítész iparművész